

АГРАР

Глас Српске

ДОДАТАК
РЕАЛИЗОВАН
У САРАДЊИ СА
МИНИСТАРСТВОМ
ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И
ВОДОПРИВРЕДЕ
РЕПУБЛИКЕ
СРПСКЕ

четвртак, 4. новембар 2021.

Како се вртоглави раст цијена репроматеријала одразио на сектор аграра Српске

Глобалне игре са гасом дигле цијену јесење сјетве за 20 одсто

ПИСАЧ: ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ
veljkoz@glasrpske.com

Трошкови јесење сјетве пшенице у Републици Српској ће ове године бити значајно већи у односу на прошлогодишње, у просјеку за око двадесетак одсто, односно кретаће се 1.579 марака по једном хектару, 280 више него 2020. године, када је она износила 1.299 конвертибилних марака.

То фактички значи да ће домаћи фармери, уколико се оствари план сјетве, ове године морати да издвоје чак 14,3 милиона конвертибилних марака више него прошле године, када је за њу издвојено око 53,5 милиона. Ове године ће то наине износити 67,9 милиона.

Како су појаснили из Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди, које ради при Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, до овог раста је дошло прије свега због огромног раста цијена минералних ђубрива на свјетском, а онда и домаћем тржишту, а која је у односу на

Природни гас је кључна сировина за производњу азотних ђубрива.

Како је цијена овог енергента експлодирала због глобалних игара, у једном тренутку се чак удесетостручила, то се ланчано одразило и на индустријски сектор, психолошки на цијене нафте, наводе стручњаци

прошлу годину већа за чак 116 одсто.

Тако ће домаћи фармери који се одлуче за пшеницу морати издвојити 125 марака више по једном хектару за набавку минералних ђубрива, али и 178 марака више за куповину прихране (КАН). У структури трошкова сјетве пшенице, али и осталих пољопривредних култура, значајно учешће има и дизел гориво, а које је, како су истакли, скуље за 34 одсто у односу на 2020. годину

Из ресорног министарства су додали и да ће висина ових трошкова сјетве варирати од регије до регије па ће тако нешто скупља бити у Лијевчу него у Семберији.

Правећи поређење са другим земљама у окружену може се видјети да је цијена поменутих ми-

ПШЕНИЦА

ГОДИНА	ПОВРШИНА	ТРОШКОВИ СЈЕТВЕ
2020.	41.197 ха	1.299 КМ/ха
2021.	42.990 ха	1.579 КМ/ха

Планирано да се засије више од 67 хиљада хектара

ТЕМА

нералних ђубрива и прихране на истом или чак и већем нивоу у овим државама, а при томе не треба заборавити да у Србији, али и Хрватској, постоје фабрике за производњу овог ђубрива - "Петрохемија" у Кутинама.

Према ријечима стручњака тектонски поремећаји на глобалном тржишту енергената прелили су се и пројектовали и на друге гране привреде, па и онај аграра, а што ће се у коначници одразити не само на цијену јесење сјетве, већ касније, и на цијене хране.

А како и зашто је дошло до глобалног поремећаја у цијенама минералних ђубрива, данас готово незамисливих у пољопривредној производњи?

Прве назнаке ове глобалне кризе појавиле су се још крајем јула ове године када је Кина наредила великим домаћим компанијама за производњу минералних ђубрива да привремено обуставе извоз како би се стабилизовале цијене и осигурале домаће залихе. Кинески извоз у августу и септембру смањен је за око 26 одсто.

Свјетска тржишта су ту инструкцију протумачила да ће Пекинг наставити да обуздава и ограничава извоз ђубрива, те је већ тада дошло до првог раста цијена на свјетским берзама.

Све је додатно закомпликовала глобална игра око природног гаса, а која је онда, психолошки довела и до раста цијена осталих енергената, а прије свега нафте и нафтних деривата на бензинским пумпама за више од 30 одсто, а у неким земљама и више.

Природни гас је иначе кључна сировина за производњу азотних ђубрива као што су амонијак, уреа и нитрати. Овај неочекивани раст цијене гаса довео је до затварања многих европских погона за производњу ђубрива, а што је имало широке импликације, не само на индустрију, већ и на пољопривреднике и глобално снабдијевање храном, а поготово јер азот обично чини око трећину трошкова производње житарица и поред горива чини највећу улазну ставку у трошковима сјетве.

Ово је узорчно-последично довело и до тога да фјучерси на пшеницу у Паризу буду на осмогодишњем врхунцу, а стручњаци и аналитичари сматрају како ће требати један пољопривредни циклус да би се ова ситуација колико-толико стабилизовала. Они, међутим, упозоравају како постоји и могућност да се овакав сце-

ТРОШКОВИ У ОДНОСУ НА 2020. ВЕЋИ ЗА 14 МИЛИОНА

на-рио по-нови и приликом прољећне сјетве наредне године уколико се у међувремену не ријеша уредно и јефтиније снабдијевање природним гасом, а прије свега Европе.

У таквој ситуацији, вјероватно ће и пољопривредници калкулисати, јер им улагања расту па ни сами не знају да ли им је исплативије смањивати засијане површине или остати на постојећем нивоу производње. Такве дилеме имају готово сви европски фармери, али и домаћи.

Предсједник Савеза удружења пољопривредних произвођача Републике Српске

Стојан Маринковић каже да пољопривредници који се одлучују за сјетву махом иду на редуковану обраду, знатно смањену употребу минералних ђубрива, због чега се, како је нагласио, може очекивати

да на лето дође и до редукованих приноса.

На подручју општине Шамац ће, како је најављено, ове године бити мање површина под озимим усјевима у односу на прошлу због изузетно високе цијене репроматеријала. Како је објаснио самостални стручни сарадник за пољопривреду Велибор Ђокић, ово покушало је пољопривредне произвођаче ставило је на велике муке, а у питање се доводи и комплетна пољопривредна производња.

Пољопривредни произвођач из Лијевча поља Душко Бањац такође сматра да никада нису били оволики трошкови једне сјетве, што је њега, али и остале фармере довело у велику дилему шта радити, које културе сијати, на којим површинама и са коликим количинама минералних ђубрива.

ТРОШКОВИ СЈЕТВЕ	2020.	2021.
Обрада земље	797	624
Сјеме	225	275
Ђубриво	175	300
Прихрана	102	280
Заштита		100
УКУПНО	1.299	1.579

И пољопривредни произвођач из Омарске Славко Шврака каже како није сигуран како ће све финансијски испратити, али је и нагласио како се сијати мора, јер се без неких ствари може, али не и без хране.

У помоћ ће, како каже, прискочити ресорно министарство и локална заједница. Подстицаји ресорног министарства за пшеницу су 300 конвертибилних марака по једном хектару засијане површине (услов да се засије најмање 1,5 хектар), а за соју и уљарице 200.

Из ресорног министарства су навели да је јесења сјетва ове године, и поред свих напријед наведених проблема, планирана на укупно 67.475 хектара. У структури сјетве преовладава пшеница за коју се процјењује да ће бити засијана на скоро 43.000 хектара, четири одсто више него прошле године.

Највеће сјетвене површине под пшеницом процијењене су за регију Бијељина 16.630 хектара, и регију Добој 13.000 хектара. Поред тога, планирано је да се засије 11.175 хектара јечма, трити-

кале (укрштена пшеница и раж) 7.430, уљана репице 3.000, зоби 1.845 и ражи 975 хектара.

●●●
ГАС ДИГАО И ЦИЈЕНУ ГОРИВА ЗА ВИШЕ ОД 35 ОДСТО

Како би смањили трошкове домаћих пољопривредних произвођача, Влада Српске је и ове године, као и претходних, а како би се не само одржао, већ и повећао обим пољопривредне производње, обезбиједила значајна средства за регистровање дизел горива, за све регистроване пољопривредне произвођаче по малопродајној цијени умањеној за пола марке. Субвенционисе се 100 литара горива за један хектар обрадивог пољопривредног земљишта, а највећа вриједност ове врсте подстицаја износи 80.000 марака по једном кориснику, газдинству. Поред тога, ресорно министарство такође субвенционисе и куповину минералних ђубрива.

РЕПРОМАТЕРИЈАЛ

Година	Пшеница	УРЕА	НПК	КАН	Дизел
2015	1,05	0,77	0,81	0,58	1,85
2016	0,95	0,70	0,78	0,55	1,75
2017	0,88	0,72	0,76	0,55	1,79
2018	0,90	0,72	0,78	0,53	1,64
2019	1,00	0,75	0,85	0,55	1,60
2020	0,93	0,72	0,75	0,51	1,70
2021	1,10	1,60	1,20	1,40	2,34

У ГРАДЊУ
ДРИНСКОГ
НАСИПА
УПЛЕТЕНА
ПОЛИТИКА

У претходне три године активно је рађено на успостављању система раног упозорења на поплаве, те су израђени прогнозни модели раног упозорења на поплаве за сливове ријека Саве, Уне, Сане, Врбаса, Украине, Босне, Усоре, Спрече и Дрине, па је сада могуће кроз праћење тог модела да се прогнозира поплавни догађај до три дана унапријед, каже Гаврић

МИЛАН ГАВРИЋ, помоћник министра у ресору водопривреде

Промијене климе све више утичу на природне ресурсе

РАЗГОВАРАО:
ВЕЉКО ЗЕЉКОВИЋ
veljkoz@glassrpske.com

У свим европским земљама у претходном периоду био је велики притисак на водне ресурсе. Становништво и градске средине су концентрисани уз велике водотокове, а самим тим и притисак на квалитет и квантитет тих

водотока значајно се повећао.

Каже ово у интервјуу за "Глас Српске" помоћник министра у ресору водопривреде Милан Гаврић, наводећи да, нажалост, ни Српску није мимоишао такав тренд.

- Због свега тога значајно смо повећали контроле и полако се зауставља притисак тог типа на водне ресурсе. Министарство путем јавне установе "Воде Српске" ре-

довно контролише квалитет површинских вода, у чему има и помоћ Фонда за заштиту животне средине. Сарађујемо са међународним институцијама путем Савске комисије, Дунавске комисије и других међународних институција које се баве водом као природним богатством - каже Гаврић.

ГЛАС: Климатске промијене су све екстремније, па самим тим све чешће су

и поплаве. Од катастрофалних поплава 2014. шта је све урађено како би се ове немиле сцене избјегле?

У СИСТЕМЕ ЗА
НАВОДЊАВАЊЕ
ПАРЦЕЛА
УЛОЖЕНО
43 МИЛИОНА

ГАВРИЋ: Климатске промијене имају утицај на све природне ресурсе, па тако и на воде. Колики је стварни утицај тешко је дефинисати. Оно што је евидентно кад су у питању падавине јесте да се може рећи да је годишњи збир падавина остао исти или је у незнатном порасту, док су много израженији пикови обилних падавина и изразито сушних периода.

Када је у питању адаптација на климатске промијене, у претходне три године активно је рађено на успостављању система раног упозорења на поплаве, те су израђени прогнозни модели раног упозорења на поплаве за сливове ријека Саве, Уне, Сане, Врбаса, Украине, Босне, Усоре, Спрече, Дрине, па је сада могуће кроз праћење тог модела да се прогнозира поплавни догађај до три дана унапријед. Модели се "хране" подацима са хидролошких, метеоролошких и агрометеоролошких станица, те прогнозирају метеоролошких модела

који нам дају улазне податке за даљи аутоматизован рад софтвера и хардвера који као излаз представља висину прогнозираног водостаја у одабраним тачкама.

ГЛАС: Колико је новца уложено у системе заштите од поплава?

ГАВРИЋ: У системе одбране од поплава је од 2014. уложено више од 200 милиона марака. Средства су обезбијеђена кроз различите изворе, путем донација, кредитног задужења или директно из буџета Владе Српске. У овом периоду у потпуности је обновљен и реконструисан савски насип у дужини од око 90 километара на цијелом приобаљу ријеке Саве, санирана и реконструисана у већем обиму мрежа главних латералних канала, а у току је обнова и реконструкција црпних станица у сливу ријеке Саве.

У многим урбаним срединама су изграђени нови објекти заштите од поплава, као што су Теслић, Шековићи, Дервента, Модрича, Бањалучка, Костајница, Приједор, Градишка, Бијељина. Битна ствар коју треба напоменути јесте да радови на изградњи ове заштите не престају. Сви смо свјесни да је дошло до климатских промјена, те је све ове објекте неопходно стално одржавати и унапређивати, јер борба са поплавама није активност која се једном спроведе и на томе се заврше активности, то је сталан процес.

ГЛАС: Када ће бити завршен дрински насип и шта је још планирано да се уради у погледу заштите од поплава?

ГАВРИЋ: Као што знате, дрински насип је тема о којој се дуго разговара. Министарство је путем Јединице за координацију пројеката у пољопривреди, а кроз повољна кредитна средства Свјетске банке, обезбиједило средства за изградњу овог насипа. Нажалост, ту је дошло до значајног неразумијевања од стране власника парцела над којима је неопходно извршити процес експропријације, како би се обезбиједила траса за изградњу насипа. У све то се уплела и политика, те се због рокова за имплементацију средстава морало ићи на преусмјеравање у друге облике заштите од штетног дјеловања ријеке Дрине. Средства су имплементирани на изградњу обалоутврда на ријеци Дрини, како би се на адекватан начин зауставила ерозија и заштитила траса будућег насипа, што јесте била планирана активност, али је сам насип имао приоритет. Тренутно се планирају активности на око 2,8 километара дринског насипа, на потезу низводно од ушћа ријеке Јање. Извршена је и додатна анализа вриједности земљишта које је неопходно откупити, те је цијена значајно коригована. Очекујемо од Градске управе Бијељине да

финализује активности на откуп земљишта.

ГЛАС: Једно вријеме велики проблем су представљали и одводни канали, у ком стању се они данас налазе?

ГАВРИЋ: У неком протеклом периоду била је доста запустјена мелиорациона мрежа, а која директно штити пољопривредне произвођаче од штете. Њено одржавање је у надлежности локалних заједница. Министарство је препознало наведени проблем и у сарадњи са ЈУ "Воде Српске" приступило је његовом рјешавању. Већ је доста тога урађено на подручју Козарске, Дубице и Српца, а изводе се и одређени радови вриједни три милиона марака на чишћењу мелиорационе мреже на другим изразито пољопривредним подручјима, као што су Брод, Дервента, Модрича и Шамац.

Поред проблема одводње, лоше одржавана мелиорациона мрежа изазива дугорочну штету и на одбрамбеним објектима, јер услед лоше одводње долази до унутрашњег расквасавања, повећања као и могућност процуривања објеката и њихове хаварије. Адекватно одржавање мелиорационе

мреже повећава и функционалност црпних станица које служе за препумпавање унутрашњих вода у ријеку Саву и чине, подред насипа, најважније објекте у систему одбране од поплава.

Веома битна чињеница је да је након чишћења неопходно спроводити њено редовно текуће одржавање како би остала функционална, а за шта треба обезбиједити и новчана средства из буџета локалних заједница или са нивоа Републике. Треба и повећати свјест становништва и пољопривредних произвођача о важности тих објеката. Радећи на терену сусретали смо се са разним дјеловањем појединачна на каналској мрежи, који су на крају били највише на њихову штету.

ГЛАС: Широко Српске изграђени су и системи за наводњавање, колико су се они показали као успешни?

ГАВРИЋ: Министарство је у свим својим стратешким документима препознало наводњавање као насушну потребу због даљег развоја пољопривреде и повећања приноса. Управо из тог разлога су започети значајни инве-

ВОДА ЈЕДНО ОД НАЈВЕЋИХ БОГАТСТАВА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

стициони циклуси у системе за наводњавање, који су у претходним годинама изграђени на подручју Бијељине, Пелагићева, Требиња, Братунца, а планиран је наставак активности и на територији Бијељине, Сребренице, Лијевча поља, Посавине и других дијелова Српске. До сада је уложено око 43,6 милиона марака у изградњу ових система на 4.800 хектара пољопривредних површина. Новоизграђени системи у Црњелову и Батковићу на територији Бијељине и системи на територији Требиња ове године су били у пробном раду, те су произвођачи користили воду за наводњавање без икакве накнаде.

А колики је заиста бенефит система за наводњавање, најбоље је консултовати саме произвођаче који су користили системе за наводњавање овог лета. Већина произвођача који се баве пољопривредом на комерцијалном нивоу и раније је вршило наводњавање у сопственој режији, али је оно било спорадично, недовољно и веома скупо. Системи за наводњавање који су изграђени имају велику ефикасност, самим тим и доста ниску оперативну цијену, те ће пољопривредни произвођачи уз адекватно и рационално кориштење воде као

ресурса имати значајне уштеде и повећања у производњи.

ГЛАС: Да ли је и даље присутна нелегална експлоатација шљунка, гдје је она најприсутнија и колико све ово угрожава водење токове?

ГАВРИЋ: Ресор водопривреде и "Воде Српске" нису надлежни над експлоатацијом шљунка као минералне сировине, иако се, нажалост, то често импутира на водопривреду. Оно чиме се бавити је хидроинжењерска мјера чишћења ријечног корита. Та мјера омогућава несметани ток ријеке, смањење ерозивних појава на обалама, али и поплавног ризика који настаје услед подизања нивоа ријечног дна.

Да ли има нелегалних активности у самим водотоцима? Свједоци смо да има. Као и у свакој другој области, постоје лица која не прежу од нелегалних дјеловања како би дошли до материјалне користи.

За контролу и санкционисање нелегалних активности у водотоцима задужена је водна инспекција, а ту, наравно, има посла и за друге контролне органе, као што је МУП РС, а што они активно и чине.

Потребно је напоменути да је квантитативни капацитет водне инспекције заиста недовољан, те и поред квалитетног кадра и жеље да зауставе нелегалне активности немају могућност да физички покрију цијелу територију Српске са само шест водних инспектора. Министарство и "Воде Српске" сва сазнања о ученим или пријављеним нелегал-

ним активностима упућују на поступање надлежним органима, а уједно им пружају неопходну помоћ са стране хидротехничке струке.

ГЛАС: Шта су досадашње контроле показале?

ГАВРИЋ: У претходном периоду евидентан је значајан рад на терену на питањима девастације пољопривредног и другог земљишта у сврху ископа минералних сировина, те је републички инспекторат, преко пољопривредне инспекције, спровео низ контрола. Контролисано је 18 субјеката који се баве прометом и прерадом шљунка. Утврђено је да је на 614.222 квадратна метра, а без пољопривредне сагласности, извршена промјена намјене земљишта на парцелама. Том приликом наложено је прибављање пољопривредне сагласности за наведене површине или враћање у првобитно стање. Потенцијална накнада која проистиче из налога пољопривредних инспектора износи 1.174.147 марака. Ово поступање надлежних органа засигурно ће дати и већ даје адекватне резултате на спречавању даљих недозвољених радњи овог облика.

ГЛАС: Шта је до сада учињено на стратешкој заштити вода?

ГАВРИЋ: Заштита вода је дефинисана стратешким документима из области водопривреде и она се спроводи у складу са расположивим материјалним и кадровским могућностима. Република Српска, као ентитет, интегрално управља водотоцима и водама на својој територији.

Пратећи све земље у окружењу тежимо ка приближавању европским регулативама. Потребно је схватити да је то дуготрајан и захтеван процес, који захтијева значајна финансијска средства, која у БиХ реално није могуће обезбиједити из буџетских средстава. Хрватска и Словенија, захваљујући чланству у ЕУ, располажу грант средствима која чине од 75 до 90 одсто од укупних улагања, па и поред тога доста споро прилазе имплементацији европских директива.

Оно што сматрам да је могуће спровести јесте јачање сектора водопривреде, кроз обуке и дошколовавање постојећег кадра. Водопривреда није само област хидротехнике, иако је најдоминантнија, већ је специфична област која обрађује, поред грађевинарства, и многе друге области, као што су пољопривреда, шумарство, технологија, заштита природе...

Због таквог преплитања различитих професија које су неопходне за функционисање, кадрови који раде у водопривреди неопходно је да буду профилисани управо у том ујем смјеру. Поред наведеног, неопходно је пратити европске правце у смјеру обезбијеђања средстава за унапређење водопривреде.

Постигнемо више од планираног

ГЛАС: Гдје смо ми у односу на друге када је у питању развој водопривреде?

ГАВРИЋ: Врло често, када пореде развој и степен развоја водопривреде, каже се гдје смо ми, а гдје је, рецимо, Холандија. Постао бих питање да ли су се ти који нас пореде са Холандијом запитали колика су порека давања у области вода у тој земљи, а колика су код нас и све ће бити јасно. Тренутно се у Српској чине максимални напори да се у складу са расположивим средствима учини највише могуће у области водопривреде и можемо рећи да се активним радом ресора и "Воде Српске" постиже увјек више од оног колико је планирано.